

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT. GLASILO IN LISTINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNICE JEDNOTE. Organ of and published by the Slovene National Benefit Society.

Glasovi iz naselbin

Clevelandске novice

Cleveland. — Vreme pri nas je šlo dobro za ta čas, ni preveč mrzlo niti preveč toplo, pa tudi snega ni več.

Zadnjič sem šel pogledati naš slavniki kulturni vrt. Pri pregledovanju sem prišel do zaključka, da je bilo škoda, ker je federalna vlada dala za ta vrt iz fonda WPA okrog \$60.000, če se ne motim. Zraven tega se je potrošilo tudi več tisočakov, ki so jih nabrali okrog naših rojakov in društev pod različnimi in tudi lažljivimi pretekzami. Pobirali so za spomenik Ivanu Cankarju, pa so postavili — menda nalašč — neko spačeno Cankarjevo soho.

Prva Cankarjeva soha, katero so prejšli iz stare domovine, je ležala tri leta v neki stari garaži, kjer se je — izgubila. Pa so obdožili napredni elementi, da je to soho ukradel. Najbolj glasna pri tem sta bila pogrebnik Tone Grdina in njegov nečak Jože Grdina, ki prodaja svetnike in svetnice, seveda največ iz lesa. No, te robe se po svetu dosti proda in dobro zasluži, ker katoličani pač verjamejo v čudeže in — lešene bogove in svetnike.

Pri kulturnem vrtu je bil predsednik Tone Grdina, njegov nečak Jože Grdina pa tajnik. No, Grdinovi že znajo, posebno tam, kjer je denar. Menda tudi že veste, da je Tone Grdina sedaj predsednik te mlade North American banke (stare all zamrzne ne se še vedno drži kot klof očka dr. Seliskar). Zadnje mesece je Grdina veliko pisal o tej banki v lokalni Enakopravnosti. Na delniški seji smo delničarji tega lista protestirali proti takemu pisanju.

Kar se tiče zadnje Grdinove sodnijske afeje s tisto posmrtnino, je vse presenetljivo. Tudi predstavitelj duhovne gospode Omana, Jagra in druge. Le brskate po "pisanem polju" g. Trunk še ne ve nič o tej afeji!

Rojak Opara, prostovoljni bojovnik v španski lojalistični armadi, je na poti v Ameriko. Tukajšnji napreduječi, komunisti, stalini, ali kar so že, mu prirede nekak banket. Za tega, v Ameriki rojenega rojaka, so lani pobirali prispevke pri posameznih rojakih in pri društvi, pobirali so tudi podpise, da se ga reši iz ječe generala Franca, ker je bil vojni ujetnik. Prvotno je bil obsojen v smrt; potem pa pomilostjen v doživetje. Koliko so nabrali in koliko je ostalo, ne vem, kakor tudi ne, v kakšne svrhe bo šel preostali denar. Darovala so tudi društva SNPJ in posamezni člani.

Telega rojaka ni prej skoraj nihče poznal, kakor tudi ne njegove družine, ker se ni udeleževal v kakšni kulturni ali drugi organizaciji. Naši napreduječi so se močno zavzeli za njega, in za njegovo prostitev iz španske fašistične ječe je delovalo tudi več rojakov, ki so nasprotni stalincem. Razvidno pa je že sedaj, da ga bodo skušali izrabiti naši napreduječi in stalini za svojo propagando, kakor so ameriški komunisti izrabili za svojo propagando tudi številne druge protestovalce, ki so se borili na strani lojalistov. Na ta način so iz ljudstva, predvsem pa od naprednejšega elementa izvlekli neštete tisočake dolarjev. V enak namen bo napreduječim služil tudi mladi Opara, če se jim bo pustil izkoristiti.

Kaj pa pri soci. klubu 47? Lahko rečem, da gre za klub zadnje regece z dobrim uspehom naprej. Na zadnji seji so pristopili trije moški in ena ženska, a organizatorjem Milanom Medveškom jih pa imava še več v videku. Pa tudi drugi sodrugi in sodruginje so na agitaciji za nove člane.

Ker se letos vrši v naši collinwoodski naselbini Zbor JSZ in Prosvetne Matice, bomo člani našega kluba imeli dosti dela. Gotovo pa nam bodo pomagali tudi sodrugi in sodruginje kluba 27 in kluba 28. Je pa naša dolžnost, da si pomagamo "v vseh stvareh". Na prihodnji seji kluba (prvi petek v mesecu) bo predaval Matt Petrovich o socializmu in demokraciji. Vabljeni so vsi oni,

ki ljubijo izobrazbo in napredek, da se udeležijo tega predavanja.

Kot zastopnik kluba 47, sem se udeležil zadnje seje kluba 27 JSZ. Pristopilo je kar devet novih članov — pet moških in štiri ženske. Bili smo kar presenečeni. Klub 27 se je dal tudi slikati in bo ta slika priobčena v prihodnjem Majašem Glasu ob 35-letnici Proletarca. Klub je dal tudi oglas za \$12.50. Lani je ta klub daroval v tiskovni fond Proletarca \$75. Člani kluba in Zarje so mnenja, da je treba pomagati svojemu glasilu. Za Majaški Glas bo zgodovino kluba 27 opisal Avgust Komar, collinwoodskega kluba 47 pa Jože Durn.

Kaj pa politika v našem mestu? Clevelandski župan Harold Burton bo kandidiral za zveznega senatorja, kot se sliši. In kot republikanec je baje gotov, da bo zmagal. On je mnenja, da se da ni potreben močan mož za županskega kandidata, ker bo lahko zmagala vsaka republikanska sema zdaj, ko so demokrate še vedno močno skregani med seboj. Tako bo šlo skoraj vse nazaj k republikancem — morda še predsednik. Ljudstvo pa ne zna zapisati drugega imena kot republikanskega ali demokratskega. Teh, ki znajo zapisati še kaj drugega in ki so za delavsko stranko, je pa zelo malo. Pred osmimi leti so ljudje rekli: Republikanci niso nič dobrega storiili in ako tudi demokrate ne bodo, bomo potem pa gotovo za spremembo. In ta sprememba bo v tem, da bomo glasovali za socialiste. Vendar pa so znamenja, da je ta sprememba še v deveti deželi. Kapitalisti že vedo in znajo blufati ljudstvo.

Anton Jankovich, 147. zastopnik Prosvete.

Seja soc. kluba 1

Chicago. — Nocoj (petek) je seja kluba 1 JSZ v Delavskem centru. Vsi člani so vabljeni, da se udeležijo. Volitve delegatov za državno konvencijo socialistične stranke, ki se vrši 21. aprila, in več drugih važnih zadev bo na dnevnem redu. Po seji bo sodrug Garden predaval o vprašanju: Ali je diktatura proletariata zmota?, nakar sledi diskuzija. Pub. odbor.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Dne 11. marca se je tukaj v Eagle dvorani vršil velik shod v prid izboljšanja starostnega zavarovanja, rešila in podpore vdovam in zapuščenim otrokom. Zastopanih je bilo 32 različnih organizacij in obe uniji, CIO in ADF. Sprejete so bile resolucije, ki bodo poslale governerju in poslancem, da delujejo v prid teh stvari. Pobirali se bodo tudi podpisi na peticije in izvoljen je bil stalni odbor, ki bo po potrebi sklicaval nadaljnje shode v ta namen.

V nedeljo, 7. aprila, ob treh popoldne se bo vršil shod Slovensko-ameriške progresivne zveze za okraj Belmont v društveni dvorani na Boydsvillu. Na ta shod je vabljeno vse delavstvo, posebno pa članstvo društev in klubov, ki so pridruženi tej zvezi. Glavni govornik bo William Sherman, ki bo govoril o bodočnosti delavske mase. Imeli bodo tudi govornika, ki bo govoril o socialni zaščiti za stare, brezposelne, vdove in zapuščene otroke. Torej napolnite dvorano in pridite na shod.

Kot izgleda, se je v teh krajih pričelo gibanje v napredno smer. V to nas pač ženejo obupne razmere, ki vladajo v teh krajih. Naš shod bi se moral vršiti 31. marca na Blainu, toda je bil premaknjen, ker odbor vidi, da je shod važen in je bolje, da se vrši tukaj, ki je bolj v središču. Obenem sta pa 31. marca dve važni konferenci in za ta dan tudi nisamo mogli dobiti govornikov.

V zadnjih tednih sem posetil več shodov in sej različnih organizacij in slišal klice in govore po skupni akciji v napredni smeri. Nekatere organizacije bodo preustrojile svoje smernice v progresivno stran. Do vsega tega je privedla vedno večja brezposelnost in novi stroji, ki stalno večajo to armado. Zato pridite na ta shod, ako ste srečni, da se delate, kakor tudi drugi. Pomoc

pete, pograbilim piesalko in se zavrtiva v veliki množici. V gornji dvorani je bilo zborovanje — kakšno, ne vem, ker se ne vitičem v njem zadeve; Slovence ni bilo veliko, mnogo pa je bilo Hrvatov. Jaz in Volkar sva kar pri bari zborovala, dokler naju ne pokliče gospa Jurgel, da naju zuna čaka njen mož, ki bo nas odpeljal k Smrekarjevimi, kjer nas že čakajo krvavice in mesene klobase. Kmalu se pripelje tudi družina Zimparman iz Butlerja. Jože in žena delata na neki farmi že mnogo let in je 3. marca obhajal svoj god namesto 19. marca. Je veselo narave in ljubilo veselje družbo. Vesela družba pa se večkrat snide pri Smrekarjevih, kjer zberemo skupaj nekaj kvodrov in nam ga Frank Golob pripelje sodček, gospa Smrekar pa preskrbi prigriček. Ob takih priložnostih so rade navihane mlade žene, ki si privzejo sirkaste krtače, da plesalce med plesom pokrtajo. Tako se včasih zabavamo.

No, 8. maja bom pa jaz obhajal svoj 75. rojstni dan doma pri materi, god pa 13. junija pri Smrekarjevih, če me prav stane par dolarjev, samo da me bodo mlade navihane malo pokrtajile. Morda se mi še kateri Tone ali Antonija pridruži, da bo več smeha.

Ko to pišem, zopet ves dan sneg pada in čeprav je že 14. marca, še nič ne izgleda, da bi se pričela vesela pomlad. Kljub temu nam Prosveta prinaša veselo vesti, da bo to in ono društvo priredilo veselico in vabijo rojake iz raznih naselbin. Na ta način se spozna slovenski narod med seboj. Na ta način sem jih tudi jaz že mnogo spoznal. In na stara leta dobim mnogo pisem in dabil iz raznih naselbin od nepoznanih ljudi. Če bi prej prejel toliko pisem in čestitk, bi si gotovo ne bil iskal boljše polovice na Cuddyju; lahko bi si bil izbral bogato ženo ali deklo, da bi ne bilo stoka za vsakdanje življenje.

Naša hčerka Freda je še vedno v otroški bolnišnici v Columbusu. O dne 1. marca so ji zopet dali transfuzijo krvi. Počasi ji gre na bolje, toda vzel bo še dolgo predno bo okrevala.

V kratkem bo objavljen program prvomajnske slavnosti kluba 11 JSZ, ki se vrši 27. aprila in na katerih nastopi soc. pevski zbor Zarja iz Clevelanda. Govornik bo W. Sherman.

Finska je podlegla, kar ni nič čudnega, ker je bila premoč pač preogromna. Kot pravijo poročila, so v glavnem mestu kakor tudi drugod po Finskem visele zastave na poldrogu v znak žalovanja. In je v resnici žalovanje. Toda druge pomoči ni bilo. Ampak upajmo, da bo še kdaj prišla pravica zatiranim.

Joseph Snoy, 13.

Poročilo zastopnika

Sharon, Pa. — Dne 2. marca sem se podal na kratko potovanje, da se malo nasrkam svežega zraka, ker mi je vročina pri zakurjeni peči napravila velik glavobol. Ze ob 4. jutraj sem vstal, da si napravim zajetek. Zrak je bil čist, ja, oster dež je pomalem padal. Mislim sem si, ko se prihuram do Pittsburgha, bo že solnce posijalo, toda sem se motil.

Sej sem v Moon Run do Zusto-ve mame, s katero sva približno enake starosti. Ona je že več let vdova in mi je že večkrat napolnila prazen želodec in tudi prenobil sem že mnogokrat pri nji. Rada čita delavske liste, posebno pa Prosveto. Ona je stara mama gospodične Homec, ki dela v gl. uradu jednote in je bila pred par leti na počitnicah pri starši materi. Njeni starši žive v Auburnu, Ill., in njen oče je bil delegat na zadnji konvenciji SNPJ. Želim, da bi Sylvia tudi letos prišla pogledat staro mamo, ker so nama že ure štete, toda umreti še ne marava, ker imava mnogo prijateljev in prijateljic.

My Moon Runa sem šel v Pittsburgh, ker sem že od daleč ovažal okusen duh krvavice. Nisem se motil. Gospa Smrekar mi jih je takoj prinesla velik krožnik. Jaz sem pa poklical liter newyorčana. Tudi prenočil sem tam. Drugi dan, 3. marca, je bila nedelja. Dež mi je še vedno nagajal, dežnik pa doma na kljuki visi. Spomnil sem se, da živi v N. S. Pittsburghu moj dolgoletni prijatelj Jakob Volkar, zvest naročnik Prosvete in Proletarca. On je že več let vdovec, toda še vedno žaluje za boljšo polovico. Rad vidi, če ga kdo obišče naprednega mišljenja. Postregel mi je z okusno sūnko in pijačo in sva se mnogo pogovorila.

Po koslju sva šla v Slovenski dom na Butler st., kjer so spodnje prostore prenovili, da odgovorjajo potrebam. Zasedla sva mizo in naročila pijačo. Čez nekaj časa se nama pridružio ženske. Mene so takoj začele arbeti

pete, pograbilim piesalko in se zavrtiva v veliki množici. V gornji dvorani je bilo zborovanje — kakšno, ne vem, ker se ne vitičem v njem zadeve; Slovence ni bilo veliko, mnogo pa je bilo Hrvatov. Jaz in Volkar sva kar pri bari zborovala, dokler naju ne pokliče gospa Jurgel, da naju zuna čaka njen mož, ki bo nas odpeljal k Smrekarjevimi, kjer nas že čakajo krvavice in mesene klobase. Kmalu se pripelje tudi družina Zimparman iz Butlerja. Jože in žena delata na neki farmi že mnogo let in je 3. marca obhajal svoj god namesto 19. marca. Je veselo narave in ljubilo veselje družbo. Vesela družba pa se večkrat snide pri Smrekarjevih, kjer zberemo skupaj nekaj kvodrov in nam ga Frank Golob pripelje sodček, gospa Smrekar pa preskrbi prigriček. Ob takih priložnostih so rade navihane mlade žene, ki si privzejo sirkaste krtače, da plesalce med plesom pokrtajo. Tako se včasih zabavamo.

No, 8. maja bom pa jaz obhajal svoj 75. rojstni dan doma pri materi, god pa 13. junija pri Smrekarjevih, če me prav stane par dolarjev, samo da me bodo mlade navihane malo pokrtajile. Morda se mi še kateri Tone ali Antonija pridruži, da bo več smeha. Ko to pišem, zopet ves dan sneg pada in čeprav je že 14. marca, še nič ne izgleda, da bi se pričela vesela pomlad. Kljub temu nam Prosveta prinaša veselo vesti, da bo to in ono društvo priredilo veselico in vabijo rojake iz raznih naselbin. Na ta način se spozna slovenski narod med seboj. Na ta način sem jih tudi jaz že mnogo spoznal. In na stara leta dobim mnogo pisem in dabil iz raznih naselbin od nepoznanih ljudi. Če bi prej prejel toliko pisem in čestitk, bi si gotovo ne bil iskal boljše polovice na Cuddyju; lahko bi si bil izbral bogato ženo ali deklo, da bi ne bilo stoka za vsakdanje življenje.

Naše telo—prava peč

S kurjenjem v stanovanjih je zvezano vprašanje o "pravni" sobni temperaturi. Sodeb o tej pa gredo zelo narazen.

Pred vsem mora biti toplotno gospodarstvo v našem telesu samo v redu, drugače se pojavijo že s te strani nevesočnosti. Narava je poskrbela tudi v tem področju in urenila nam telo tako rekoč kot stalno kurilno peč, ki ji znaša temperatura normalno 37 stopinj. Kakor prava peč proizvaja telo toploto in jo oddaja. A baš za to izžarevanje toplote gre, ko načrtemo poglavlje o toploti v stanovanju. To izžarevanje ni vedno enakomerno, zdravnik pravi o tem: "Telo oddaja toliko toplote, kolikor znaša razlika v temperaturi med njim in okolico."

Iz tega sledi, da ima tudi naša okolica pri ravnavi sobne temperature veliko vlogo. Pred vsem nas obdaja zrak. Gibajoči se in vlažni sobni zrak greje bolj nego negibajoči se in suhi zrak. Drugič gre za pohoštvo in stene v sobah, o čemer se v praksi lahko takoj prepričamo. Če je v sobi značna temperatura 20 stopinj in se pohoštvo ter stene še niso ogrele, se lahko zgodi, da nas še vedno zebe, če je zunanje hladno. A če so pohoštvo in stene že ogreje, tedaj nam je že pri 17 stopinjah sobne temperature lahko prijetno. Iz tega sledi dober nasvet: Kdor se hoče izogniti ozeblinam, naj ne vstede s tenkimi nogavicami in tesnimi čevlji v bližino hladne stene. Tu je temperatura razlika med človeškim telesom in okolico lahko velika, da vsesa zid takoj vse toplotno izžarevanje nog.

Običajno v sobah preveč kurimo. To ni napačno samo z ozirom na štednjo s kurivom, temveč trpi zavoljo tega tudi telo. Občutni znaki obremenitve s toploto se kažejo v nevolji do vsakega telesnega in duševnega dela, pozneje se pojavijo nevolja do jedi, prebavne motnje in nespečnost. Tu pomaga samo to, da odpremo okno in spustimo sveži zrak v prostor. Tudi seveda ne sme trajati predolgo, da ne nastopijo prevelike temperaturne spremembe. Naše telo ima tudi za takšne primere posebne varilne naprave, in sicer žive, ki so občutljivi na toploto in mraz. Za oba občutka imamo posebne živce, in sicer je živcev za dojemanje mraza in je njihov dojemanje hitrejše nego dojemanje živcev za toploto.

Vprašanje o pravilni sobni temperaturi rešili torej nekako tako-le:

Zmeren hlad je človeškemu telesu najprimernejši, ker spodbuja presovno in tek. So na temperatura se mora ravnati po človeku, v njej živi in dela. Važno je, da okna tudi p zimski večkrat odpremo, kajti svežega zraka v trebusjem stalno, drugič nas sveži zrak hitro je ogreje nego prenasčeni.

Raznoterosti

Samo 34 odstotkov kopne zemlje je ravni v Evropi zavzemajo ravnine širaj 50 odstotkov celotne površine, v Afriki pa samo 15 odstotkov. Marsikdo se bo tem ugotovitvam čudil, a je vendar tako.

Razen Volge je Dunav z dolžino 2860 km širino na nekaterih mestih do 2 km največje reka v Evropi.

Največ vode ima reka Amazonka, ki mimo od izliva do ustja 6000 km. Pritokov ima v 200 in med temi jih je lepo število, ki večji od največjih evropskih rek.

Kurje jaje sestoji povprečno iz 10,7 odstotka lupine, 11,9 odstotka beljakovin, 12,8 odstotka maščob, 0,7 odstotka soli in 63,9 odstotka vode. Tehta povprečno 50 g.

Krava pospravi vsak dan približno eno šezeleno krme.

Na pobočjih Etna, najvišjega ognjenika v Evropi, prebiva okrog 300.000 ljudi.

Kuščarjev je kakšnih 1200 vrst in so dolgi 13 cm do 2 m.

Na zemlji govore ljudje okrog 3420 jezika. Na malajskih otokih so do 45 cm dolge želke.

Ce zasadiš jesen, potrebuje kakšna štiri leta, da zraste toliko, da si iz nje lahko pripravila palico.

Leonardo da Vinci je potreboval baje več 12 let, da je naslikal usta "Mone Lise".

Dandanašnji Evroplci so povprečno 5 do 6 daljši kakor njih predniki pred 70 leti.

Največjo selitev ptic so opazovali lani v to v Kanadi. Miriade divjih gosi so se dvignili v okolici Quebeca, da si poiščejo toplejši kraj za prezimovanje. Trajalo je štiri ure, preden je ta ogromni trop preletel mesto.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 22. marca 1920)

Domache vesti. V Collinwoodu, O., se našljuje živahna agitacija za zgraditev Slovenskega delavskega doma.

Delavske vesti. Nbrojne lokalne stavke javljajo po vsej Ameriki.

Ameriške vesti. Senat je z 49 glasovi proti 35 zavrgel versajsko mirovno pogodbo. S to so Združene države odklonile vstop v Ligo narodov in se izrekle za separaten mir z Nemci.

Iz inozemstva. Generalna stavka v Nemci se nadaljuje.—Na Turškem se je pojavila socialistična revolucija s Kemalom na čelu.

Sovjetska Rusija. Ruski "poslanik" Baklanov v Washingtonu je "končno pobral pete."

Novice iz starega kraja

iz Slovenije

Tema na Plujskem polju
 Petrolejska kriza je posebno občutna na Plujskem polju. Vani so že v ranih večernih urah svetle v gosto temo. Posebno trpi pouk v kmečko nadaljevalnih šolah, ki se mora vršiti v poldanskih in večernih urah, da kmalu prispe obljubljeni ameriški petrolejski denar. Ker bodo pri razdeljevanju upoštevani predvsem tisti, ki jim je petrolej neobhodno potreben.

Pri leta za uboj prijatelja
 Dne 16. febr. se je moral zapovedati pred malim kazenskim senatom okrožnega sodišča v Mariboru 18letni delavec Mirko Peček iz Sv. Martina pri Vurberku zaradi uboja 17letnega delavca Matija Pečarja.

Pokojni Pečar in obtoženi Peček
 Na 5. novembra lani prevzela pri Sv. Martinu jabolka za trgovca Kostanjka. Po končanem delu je odšel Pečar v Tolakovo gostilno pri Sv. Martinu. Ko je mimo grede stopil na gostilne, ga je zagledal Peter Peček, ki je imel malo v roki. Peček je potegnil nož ter zažedel Pečarja, ki je kmalu nato umrl.

Malikazenski senat, ki mu je predsedoval dr. Cemer, je obsodil Pečka na 3 leta strogega zapora.

Ljudska govornica ustavila roparski umor
 Pod gorenjim naslovom je poročal "Slovenec" od 7. febr. o pustnih dogodkih v Hotinji vasi. Ker zatrjujejo, vaščani, da je poročilo "Slovenca" netočno in omejeno omljeno, objavljamo dopis očitve dogodkov.

Dopolnje 5. febr. se je vozilo na saneh več našimljenih moških, ki so bili oboroženi s cepini in podobnim. Med potjo so gnali tak vik in groznje, da so se jim ljudje strahoma izogibali. Močno zvinjeni so kar naprej šele zajemali iz velike pletenke. Bili pa ni mladi fantje, ampak tudi taki, ki bi morali biti že zaradi zrelosti svoje službe vsaj toliko pametni, da bi se ne "igrali roparje". Med vožnjo so se ustavili pred hišo posestnice Marije Koban. Dva sta stopila proti hiši, v hišo pa le eden, in sicer s cepinom. V hiši sta bili sami 8letna Kobanova, ki je bolna ležala v postelji, in 80letna stariša Terezija Brodnjakova, ki je hotela zabraniti razgrajajočemu moškemu vstop k bolnici. Ob grozljah in ogabnem preklinjanju je surovo odinil Brodnjakovo ter s silo vdrl k bolnici, zahtevajoč denar. S cepinom je zahajnil po Kobanovi, ki pa je v strahu odmaknil glavo, tako da cepin ni zadell v polno in požar na glavi le lažjega značaja, lažjega značaja je za krepkega človeka, teška pa za starostno, ki je bila bolna. Brodnjakova, vidič, kaj se dogaja, je prišla prositi ter ponujala denar, kar je zamahnil tudi pro-

Koncentracija zasebnega kapitala v Beogradu
 Po statistiki "Jug. Kurirja" posnemamo, da je bilo lansko leto ustanovljenih v Jugoslaviji 58 novih delniških družb s skupnim kapitalom 136.1 milijona dinarjev. Od skupnega števila novih družb ima kar 48 družb s kapitalom 130.5 milijona dinarjev sedež v Beogradu. Po številu novih družb odpade torej 72.41% na Beograd, po kapitalu pa celo 95.8%. Bolj jasno kot ta statistika pač nobena okolnost ne more pokazati, kako se v naši državi čedalje bolj koncentrirajo zasebni podjetniški kapital v

Beogradu, ki je postal nekako centralno središče, iz katerega se vodi in upravlja gospodarstvo in naša gospodarska politika. Ali je taka koncentracija skupnemu gospodarstvu v korist ali v škodo, to je vprašanje, ki še dalj časa pereče razjeda naše razmere. Vsekakor je to pojav, ki da mnogo misli, zlasti obrobim pokrajina, ki so spriče centralizma utrepe v 20 letih nepopravljivo škodo.

V zadnjih letih je nešteto družb in podjetij preneslo svoje sedeže iz perifernih pokrajin v Beograd. Nekateri pa so se kar v celoti preselili v območje Beograda, ne menec se za katastrofalne posledice, ki jih spričo tega doživlja dotična pokrajina. Slovenija ima takih izkušenj že več kot preveč. Beg kapitala in celih podjetij v območje državne prestolnice ima seveda več razlogov, med njimi zlasti 1. varnost kapitala, 2. fiskalne ugodnosti in 3. intervencijske ugodnosti. Slednje so v centralistično usmerjenem gospodarstvu in konkurenčni borbi izredne važnosti.

Pojav, ki nam ga tako živo prikazuje lanskoletna statistika, je s stališča obrobim pokrajin, med katere spada tudi Slovenija, silno nezdav, ker slabi gospodarsko silo dotične pokrajine. Seveda ni moči oporekati dejstvu, da je v Beogradu fiskalna obremenitev mnogo mitejša kot v obrobim pokrajinah, toda upoštevati je treba, da majhen beograjski teritorij spričo koncentriranih kapitalov in številnih podjetij laže odmerja nižjo fiskalno obremenitev, ne da bi v primeru z drugimi pokrajinami trpel na svojih dohodkih. Siromašne in pasivne pokrajine imajo manjše in slabotnejše fiskalne možnosti, zato je odstotek obremenitve v primeru z obremenitvijo na beograjskem teritoriju dosti višji. To nesorazmerje je precej krivo bega kapitala in podjetij na varnejši in fiskalno znosnejši beograjski teritorij, da drugih razlogov niti ne upoštevamo. Tozadevno bi bilo treba postaviti vso fiskalno politiko na demokratično osnovo, ki bi ne dopuščala tako velikih razlik, kot jih imamo med posameznimi pokrajinami v državi, ko si nekatere pokrajine v visokimi fiskalnimi obremenitvami tako rekoč izpodkopavajo svojo gospodarsko bodočnost. Priznati je namreč treba, da so različne 120 do 150% doklade pravcati absurd. Tu je seveda nad vse važen moment pravične razdelitve. Če bi na priliko Slovenija sprejemala vsaj 80% tistega, kar prispeva v centralno blagajno, bi bila lahko njena fiskalna in občinska fiskalna obremenitev mnogo nižja in znosnejša.

V razmerah, ko je zasebni kapital več ali manj svoboden, je seveda popolnoma naravno, če beži izpod večjega pritiska k manjšemu. Le redki so kapitali, ki bi se ozirali na druge okolnosti. Kapital in podjetje ne preneseta sentimentalnosti, zanju velja gladek in jasen račun o rentabilnosti. Zato nas ne smejo presenečati primeri, ko se celo domače slovensko podjetje za teče v ugodnejše beograjske razmere. Ker pa smo kot drobna kmetijska in delavska pokrajina čim bolj zainteresirani na čim večjem razvoju in delavnosti industrije, je povsem naravno, da tem glasneje zahtevamo tako fiskalno ureditev ter porazdelitev dohodkov, da bomo zlasti vsaj dodatnemu podjetniškemu kapitalu omogočili delovanje. Vprašanje je posebno važno z ozirom na skorajšnjo in že težko pričakovano notranjo ureditev države, kjer se po napak rešenem vprašanju lahko pokaže favorizacija gospodarsko-industrijske delavnosti v še ostrejši luči, če si posamezne pokrajine ne bodo znale pravočasno zagotoviti gospodarske enakopravnosti, ki je velevažen barometer sleherni investiciji kapitala.

Skandinavška misija dospela v Ameriko
 Washington, D. C., 21. marca. — Člani švedska in norveške misije, ki so pravkar dospeli v Združene države, so izjavili, da so se pričeli pogajati z letalskimi kompanijami glede nakupa 600 bojnih letal. Če bodo pogajanja uspela, bo naročilo morda zvišano na tisoč letal. Oni žele, da kompanije čimprej izdelajo in dostavijo letala državam.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 2. strani)
 toda nič kaj. Spominjam se, ko je rojak dobil več let, ker se je tožaril. Ali ga pa Bog kaznuje, da umrje, ker je tožil dobrega rojaka. Tudi nekaj takega se spominjam. Bog ljubi poštenjake, pa če molijo ali ne. Mi vsi smo po svetopisemskem izreku njegovi otroci. Ne samo Grdina, Tekautz, Jager in "father" Oman. Torej, Tone, pusti po božje ustvarjene otroke pri miru, pa boš imel veliko kastumarjev, kakor jaz, ki kar vozim! Posnemaj mene, Tone, in Bog te bo ljubil in sodniki te ne bodo nadlegovali. Poglej, Tone, kako mene spoštujejo moji sodrugi!
Frank Barbič, 53.

Slovenska mladina v Detroitu
 Detroit. — V Detroitu imamo dve angleško govorjuči društvu SNPJ — Young Americans in Wolverines. Ko smo organizirali Young Americans, smo bili ponosni na našo mladino in smo se nadejali, da bo sledila po naši začetni poti napredka, po načelih in principih SNPJ. Obe društvu za mladino vred sta se lepo razvijali in postali močni.

Pred nekaj leti se je naša mladina res oprijela dela in se udejstvovala na naprednem in dramatem polju. Prirajali so igre, bili člani pevskega zbora in socialističnega kluba 114, oziroma svojega odseka. Prirajali so predavanja, debate in diskuzije, razpečavali knjige, brošure in napredno časopisje. Bil je lep začetek za izobrazbo in napredek. Bili smo ponosni na to našo mladino in tudi nase, ker smo videli, da naš trud ima uspeh in da gre naš napredni duh po začetni poti. Če smo sanjali, da se bomo stari boritelji lahko umaknili, ker bo mladina zela vajeti v roke in nadaljevala delavsko borbo proti današnjemu krivičnemu sistemu. Mislili smo, da se mladina vsega tega zaveda.

Na žalost moramo priznati, da smo se zelo ukanili. Vsi naš upi, vse naš ponos je spjal po vodi. Nastale so velike spremembe pri naši mladini. Zavrgla je vse napredno delo in sedaj porabi vse svoje energije le za atletiko, pa bilo poleti ali pozimi — poletji s baseballom, pozimi s kegljanjem. Vsako zimo porabijo pri teh dveh društvih nad \$3000 samo za kegljanje, in to vsako zimo več in več. In danes ne slišiš nobenih drugih pogovorov kot o sportu; nihče več se ne zmejni za diskuzije, predavanja, igre. Vse to nam je atletika požrla.

Toda naši mladi niso več otroci, marveč že odrasli mošje, nekateri stari že čez 30 let. In čim starejši so, tem bolj fanatični so za atletiko. Nekdaj smo se držali tega, ko je fant prekorščil 24. leto, smo ga smatrali za možaka, ki zna misliti in je zmogel gospodarstva. Danes pa ne vidiš več nobene razlike med 18 ali 30 let stariimi, čeprav so oženjeni in nekateri imajo že tudi otroke.

Ko vse to opazuješ, začneš premišljati, kam smo prišli in kaj bomo doživeli. To so dejstva, katerih ne moremo prezreti. Ali je mogoče našo mladino prepričati, da je zgrešila pot in da bo to napako drago plačala? Okrog nas so svetovni preobrati, vojna, masna brezposelnost, diktatorstvo, ropanje dežele za deželo, toda mladina se zanima le za — atletiko... Kaj se bo iz vsega tega porodilo, kaj nas čaka in kaj bomo doživeli? Sigurno, da bo po vojni prišla še večja kriza, še večja brezposelnost in težko trpljenje za vse delavstvo.

Ali se naša mladina za vse to zanima? Ne. Ali se zaveda, da bo prišlo težko razočaranje? Koga bodo obdolžili odgovornosti? Potrebno je, da o vsem tem razmišljamo. Kaj bo naša mladina dosegla z atletiko in kakšno sposobnost za uredbo boljše bodočnosti človeštva? Ako jih opozarjaš na to, si deležen le posmehovanja. Zavrnejo te, da so današnji časi drugačni kakor oni, katere smo mi preživeli; da je atletika potrebna za zdravje in duševni užitek za mlade ljudi. Nihče jim ne odreka tega veselja; zavedamo se, da je tudi atletika dobra in potrebna do neke meje.

Tudi smo že lahko opazili, da naša mladina v društvih SNPJ ne razume članskega bratstva in enakopravnosti. Kot že omenjeno, imamo v Detroitu dve

mladinski društvi, Young Americans, ki zboruje na vzhodni strani v SND, in Wolverines, ki zboruje na zapadni strani v SDD. Prvo je bilo ustanovljeno društvo Young Americans. Nekaj let po ustanovitvi je bilo napredno in aktivno. Par let pozneje se je na zapadni strani ustanovilo društvo Wolverines, ki je imelo večje potoške za napredek. Young Americans je dobilo večje število članov od društva 121, Wolverines pa ni imelo te prilike.

Med obema društvu je bila nekaj časa dobra harmonija; če se ne motim, do tedaj, dokler niso pričeli z atletskimi tekmami. Od tedaj pa se opaža nekakšna mrinja in hujskanje drug proti drugemu. Od Young Americans je prestopilo veliko članov in članice v Wolverines, dasi žive v območju Young Americans. Kaj je bilo temu vzrok? Kdo je kriv tega nesporazuma in kaj je narobe? Tega — niče — odkrito povedati. Mogoče nam to bodočnost razjani. Možno je tudi, da bo kdo rekel, da to je njih lastna zadeva in da nikogar drugega ne zanima. Do neke meje je to resnica, toda na drugi strani nam pravila jamčijo svobodo, demokratično, bratstvo in enakopravnost. Vseled tega bi bilo potrebno, da se vsi člani in članice zanimamo za mladino v društvih SNPJ.

Treba se bo lotiti resnega dela, povedati in dokazati mladini, da za atletiko si ne bo ničesar pridobila, da prihajajo časi, ko bo potrebno drugo znanje — o ekonomiji, strokovnih organizacijah, zadržištvu, delavski politiki in izobrazbi, ako bo ljudstvo hotelo priti do svojih pravic in do lepšega življenja.

Veliko se je že pisalo in se še piše v naših listih o naši mladini. Toda od onih, katerih se to najbolj tiče, ni nobena zanimanja. Vsemu temu je največ kriva atletika, ki drži našo mladino proč, da se ne zanima za domače in svetovne probleme. Drži jih proč od izobrazbe, kulture, dramatike in literature, kakor tudi od delavskih ustanov in borbe za boljše bodočnost.

Upam in želim, da teh besed ne bo nihče napačno razumel. Nikomur nič ne očitam in naši mladini tudi ne želim veselja kratiti. Moja želja je le, da bi se malo več zanimala za boljše bodočnost. Čas je kratek in hitro beži.

Anton Jurca, 121.

Domača zabava Lilije Milwaukee. — Kakor vsako leto, tako tudi letos društvo Lilija pridedi veselico, ki se vrši v soboto zvečer, 30. maja v dvorani SST. Te domače zabave se vsi veselimo in tudi marljivo pripravljamo, posebno pa odbor, ker hočemo pokazati, kaj se lahko stori, le korajžeje je treba. To bo ena najboljših veselice s programom. Sploh bo to več kot veselice: to bo naš dan in praznik Lilije. Godba bo izvrstna za mlade in stare. Torej vam priporočam, da ta večer vsi v dvorano, kjer se bomo zabavali, da boste drugi dan rekli: Na Lilijini veselici je bilo pa lušno.

Angeline Skusek.

Newyorška policija potlačila demonstracije
 New York, 21. marca. — Policija je včeraj napadla množico, ki je demonstrirala pred uradom francoskega konzula v znak protesta proti odredbi francoske vlade, ki določa vrnitev španskih beguncev, ki se nahajajo v Franciji, v Španijo. Policija je po kratki bitki razpršila demonstrante in aretirala dvanajst oseb.

Najzanesljivejša dnevna delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih štirate vsak dan?

Slovenska Narodna Podporna Zednota
 2657-88 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

IZVRŠEVALNI ODBOR:

Vincent Calkar, predsednik..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
 F. A. Vidler, gl. tajnik..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
 Lawrence Gradich, poskok. taj..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
 John Vojtech, gl. blagajnik..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
 Philip Gudina, upravitelj glasila..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
 John Matlak, urednik glasila..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:

Andrej Vidrich, prvi podpredsednik..... 786 Forest Ave., Johnstown, Pa.
 Frank Bolka, drugi podpredsednik..... 822 So. 15th St., Milwaukee, Wis.
 John Padberg, Jr., prvi distriktni podpredsednik..... Box 237, Strabane, Pa.
 Cassius Zarnick, drugi distriktni podpredsednik..... 2547 W. 45th St., Cleveland, Ohio
 John Klasek, tretji distriktni podpredsednik..... 148 Prospect St., Oglesky, Ill.
 Edward Tomcik, četrti distriktni podpredsednik..... 622 W.7th St., Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:

Math Petrovich, predsednik..... 323 E. 131st St., Cleveland, Ohio
 Vincent Calkar..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
 F. A. Vidler..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
 John Vojtech..... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
 John Olip..... 321 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
 Donald J. Leticich..... 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
 Jacob Zupan..... 1406 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

FOROTNI ODBOR:

John Gorsek, predsednik..... 414 W. Har St., Springfield, Ill.
 Frank Barbič..... 19211 Muska Ave., Cleveland, Ohio
 Anton Mihal..... Box 37, Arma, Kansas
 Frank Vrstarik..... 315 Toner St., Luzerne, Pa.
 John Trclj..... Box 237, Strabane, Pa.

NADZORNI ODBOR:

Frank Zelte, predsednik..... 281 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
 Fred Malen..... 23 Westline Ave., Peru, Illinois
 Milan Medvesek..... 14283 Arzde Ave., Cleveland, Ohio

V blagi spomin druge obletnice smrti
 mojega ljubega sopraga in očeta
JOSEPH TRKAJA
 kateri je preminul 24. marca 1938 in bil položen k mirnemu počitku na Arlington pokopališče.

Ob spominu na Tvoj prerani odhod od naju, ljubljani soprog in oče, nama vedno znova krvavi srce v neotlašljivi žalosti.

Spavaj v miru v taji zemlji, ljubi oče in soprog, enkrat bomo se združili srečni, prosti vseh nadlog.

Žalujoca ostala: ANTONIA TRKAJ, sopraga; JOSEPH, sin, Milwaukee, Wis.

MODERNA ELEKTRIČNA ŽICA IN OPREMA

Vivajte pravilno svetilbo in dovolj veznic v stelah za opravo.

Oprema za jedilno sobo samo **\$6.95** →

Nizka cena . . . Lahka odplačila

• Modernizirajte vaš dom za boljše življenje. Instalirajte dovolj žice in veznic za uporabo večje električne udobnosti. Nadomestite staro opravo z novo opravo za večji okras in boljše svetilbo.

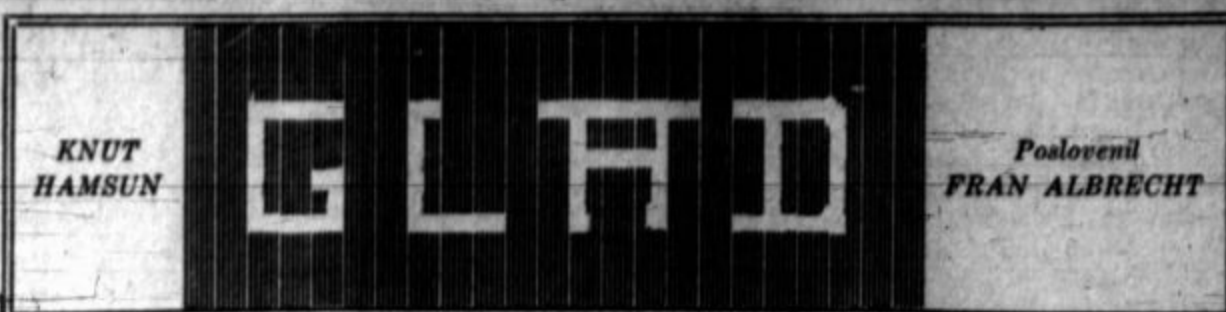
Brezplačno preiskava vašega doma
 Na željo, pride naš svetovalec na vaš dom, kateri bo preštudiral svetilbo vašega doma. Pokličite Randolph 1200, Local 2567.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

All sta že naročili Prosveto ali Mladinski List svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ernest Howe, tajnik Splošnega ekonomskega odbora.

Starec se je dvignil. Stal je tam nemo in z odprtimi ustmi in je poslušal ves moj izbruh...

Jaz sem ostal in gledal njegov hrbet, ki je polagoma izginal in se je vedno bolj krivil, kot se je zdelo...

Dan se je nagibal, sonce je tonilo, tiho je vel veter skozi drevje in pestunje, ki so tam doli sedele v gručah...

"Ne," sem rekel in se nemudoma dvignil. In na mah mi je stopil moj žalostni položaj zopet živo pred oči...

Nehote sem spet vzel v roko papir in svinčnik in sem docela mehanično jel v vse kote pisati letnico 1848...

Tako sedim tu na klopi in pisarim tucate števil 1848, pisarim to število vseprek v vseh mogočih fazonah...

Ves objet od ugonabljanja sredi sveta, pogrezojočega se v svoj sen, sem čutil, kot da sem sam plavec, ki poginja...

četi svoj članek; ta obupanost ni koristila nič, ko sem imel neplačano stanarino pred sabo...

Počasi, čisto počasi so se jele zbirati moje misli. To sem porabil in sem napisal mirno in dobro premišljeno par strani kot uvod k čemu si bodi...

Nato sem jel razmišljati o nekem določenem vprašanju, ki naj bi ga obdelal, bodisi človek ali stvar, s katero bi se pečal...

"O, ti moj bog nebeški!" sem zakričal bolesto in ponavljal ta vzklj mnogog, mnogokrat zapored, ne da bi kaj dodal.

Veter je šumel v listju, pripravljalo se je na slabo vreme. Se trenutek sem posedel tam in strmel izgubljeno na svoje papirje...

Ce bi se mi vsaj samo to pot posrečilo — vsaj to pot! Dvakrat me je že gospodinja vprašala z očmi, kdaj bom plačal...

Ko sem dospel k izhodu parka, sem spet zagledal pritikavca, ki sem ga bil v svoji razbesnelosti pognal v beg. Mistični časniški papir je ležal odprt vraven njega na klopi...

Iz navade sem obstajal pred vsakim izobesenim časopisom, kjer sem šel mimo, proučevajoč objavljena prista mesta. Bil sem tolikanj srečen, da sem našel eno, ki bi ga pač lahko sprejel...

Ko sem prišel domov, je ležal na mizi listek gospodinje, v katerem me je prosila, naj plačam vnaprej svojo stanarino ali pa se kolikor mogoče kmalu preselim...

Napisal sem svojo ponudbo trgovcu Christie, Groenlandslerer št. 31, jo kuvertiral in ponesel v poštni nabiralnik na vogalu...

(Dalje prihodnjic)

Senator Robert F. Wagner, demokrat iz New Yorka.

da se je razburjenje malo poglelo, podaljšala rok za izpolnitev za en mesec, malo pogrozila in zadnji mesec so ji cvirnaoči državljanji nanesli listin, da bi bili kmalu sobo zadelali, kovačev pa je prišlo skupaj za tri mernike...

Zdaj je prišlo glavno delo: zbiranje listin, ki potrjujejo moje navedbe. Rojstni in domovinski list — o, teh dveh že ne dam iz rok! Oblasti so mi že dvakrat izgubile dokumente...

Ob koncu tiskovine je močno brihtna opazka, da zadostuje za vse navedbe potni list, ako so v njem vsi zahtevani podatki. Ljuba oblast, kje si še videla potni list, v katerem je kaj napisano o hiši in drugih nepremičninah...

Oblast se je zavedala, kakšen otroh je predložila podanikom s to vprašalno polo. Počakala je, obročal, me pogledal vprašajoče

in našteval: "Rojstni list, domovnica, potrdilo pokojninskega urada, šolska spričevala..." Na vsako sem pridržno in osorno odgovoril: "Nimam."

Oblast je udarila po mizi in se razljutila: "Brez listin vam vendar ne moremo izdati knjižice..." "Saj ne hrepenim po nji in mi ni prav nič do nje."

"O, če vi morate, kar kar. Nič vam naj ne ovira. Tu sta dve bliki in trije kovači — mislim, da sem opravil. Klanjam se..."

"In odšel sem izpred lica na prepašene oblasti. Za vrati sem postal in poslušal, kako je divjala oblast!"

"Človek se trudi, si prizadeva, gara — pa ti pride holajznik brez dokumentov..." Pri moji vrti: holajznik je rekel, beseda, ki je ni v Pieteršniku, kakor sem kasneje ugotovil...

Alli ste že naročili Prosveto? Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Advertisement for 'SLOVENSKO AMERIKANSKI KOLEDAR' (Slovenian American Calendar) with price 50 cents and 160 pages.

Advertisement for 'TISKARNA S.N.P.J.' (Printer) with address in Chicago and services for various printing needs.

Advertisement for 'SNPJ PRINTERY' with address at 2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Large advertisement for 'NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO' (Subscribe to Prosveta Daily) with subscription rates and contact information.

Po legitimacijo

Elgij Kocutar Nejevolja oblasti boli in žali. Se hujsa pa je spodobnemu državljanu, ako se oblast sploh ne zmeni zanj...

toliko časa, dokler ne pride redni odpis, od katerega imajo korist samo podle duše. Kdor pa kolne, rolni in robanti, ta bo gotovo plačal...

čejo dati osebno izkaznico, za kar govori zahteva po dveh fotografijah, zakaj potem sprašujejo po hiši in drugih nepremičninah?

Advertisement for 'Zopet je tukaj!' (Here it is again!) featuring a '90 DNEVNO POSKUSNJO V DOKAZ HRANITVE' (90-day trial for health) and a water heater advertisement.